

**มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันขยะอันตราย: ศึกษาเฉพาะชุมชน
ในเขตตำบลบางแสน อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี**
**Legal measures to prevent hazardous waste: A study of specific
communities in Bangsaen Subdistrict, Mueang Chonburi District,
Chonburi Province**

ภัชราณิศร์ ศรีนวลกล้า^{1*} และดวงกมล ชัยศรีษะ²

Patcharanit Srinuangla^{1*} and Duangkamol Chaiseesa²

¹⁻²สาขานิติศาสตร์ สังกัดคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

¹⁻²Bachelor of Laws, Faculty of Law, Bangkok Thonburi University

*ผู้นิพนธ์หลัก e-mail: patcharanit.25@gmail.com

Received: September 30, 2025; Revised: December 22, 2025; Accepted: December 24, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อกำหนดมาตรการทางกฎหมายในการบังคับใช้เกี่ยวกับการจัดการขยะอันตราย และ 2) เพื่อกำหนดมาตรการในการป้องกันปัญหาขยะอันตรายโดยใช้กระบวนการทางกฎหมาย การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและสัมภาษณ์เชิงลึก โดยศึกษาจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมาตรการทางกฎหมายในการป้องกันขยะอันตราย และสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่ทราบถึงความรู้กฎหมายเกี่ยวกับการจัดการขยะอันตราย และกฎหมายที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายฉบับใดที่ให้อำนาจเกี่ยวกับการจัดการขยะอันตราย รวมถึงกฎหมายยังไม่มีระบุถึงความหมายของคำว่าขยะอันตรายไว้ การศึกษาครั้งนี้เสนอแนะให้ควรมีการกำหนดมาตรการทางกฎหมายมาบังคับใช้ในเรื่องการจัดการขยะอันตราย ซึ่งควรมีการออกกฎหมายเฉพาะมาบังคับใช้ หรือแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้มีเนื้อหาเน้นในเชิงการป้องกันปัญหาขยะอันตรายมากขึ้น โดยมีแนวทาง ดังนี้ 1) ให้อำนาจองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถนำไปออกข้อบัญญัติหรือข้อบังคับเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ เกี่ยวกับการจัดการขยะอันตราย 2) การแก้ไขเพิ่มเติม นิยามของคำว่า “ขยะอันตราย” และการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับการกำจัดสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 18 มาตรา 19 และมาตรา 20 ในพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 เพื่อให้เกิดผลบังคับใช้ในทางปฏิบัติเป็นกฎหมายที่ประชาชนต้องถือปฏิบัติ และการปฏิบัติให้เป็นไปในแนวทางเดียวกันในการจัดการขยะอันตราย

คำสำคัญ: ขยะอันตราย; มาตรการทางกฎหมาย; การป้องกัน; ชุมชน

ABSTRACT

This research aims 1) to determine legal measures for enforcement regarding hazardous waste management and 2) to determine measures for preventing hazardous waste problems by using legal processes. This research is a qualitative and quantitative study by studying documents, research related to legal measures for preventing hazardous waste, and conducting in-depth interviews with those involved.

The research results revealed that the majority of the sample group was unaware of legal knowledge regarding hazardous waste management. Currently, no law provides authority for hazardous waste management. Furthermore, the law does not define the definition of hazardous waste. Therefore, the researcher believes that legal measures should be enacted to enforce hazardous waste management. Specific legislation should be enacted or relevant laws should be amended to focus more on hazardous waste prevention. These guidelines include: 1) Authorizing local administrative organizations to issue ordinances or regulations regarding various matters related to hazardous waste management; 2) Amending the definition of "hazardous waste" and amending the provisions regarding waste and garbage disposal as stipulated in Sections 18, 19, and 20 of the Public Health Act B.E. 2535 (1992). These provisions should be implemented in practice as mandatory regulations for the public and ensure consistent implementation in hazardous waste management.

Keywords: Hazardous waste; legal measures; prevention; community

บทนำ

ปัญหาสิ่งแวดล้อมนับเป็นอีกปัญหาหนึ่งที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิต ของประชาชน โดยเฉพาะในสังคมเมืองตามแหล่งชุมชนต่างๆ ก็จะมีปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมต่างๆ มากมายเกิดขึ้นภายในชุมชนอันเนื่องมาจากความแออัดในชุมชนก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ตั้งแต่สภาพความเป็นอยู่ อากาศ น้ำเสีย แต่ปัญหาที่สำคัญประการหนึ่ง คือ ปัญหาการจัดการขยะในชุมชน ซึ่งปริมาณขยะจะมีเพิ่มมากขึ้นตามจำนวนประชากรที่อาศัยอยู่ในชุมชน จึงนับเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นควบคู่ไปกับความเจริญของชุมชน ประกอบกับความก้าวหน้าทาง

เทคโนโลยีทำให้ ประชาชนมีอุปกรณ์เครื่องใช้ต่างๆ ที่มีความทันสมัยมากขึ้น เมื่อในชีวิตประจำวันของประชาชนต้องมีการทำกิจกรรมและบริโภคอุปกรณ์เครื่องใช้ต่างๆ ซึ่งการทำกิจกรรมและการใช้อุปกรณ์เหล่านั้นก่อให้เกิดซากผลิตภัณฑ์ที่ไม่ใช้แล้ว หรือผลิตภัณฑ์ที่เสื่อมสภาพ หรือภาชนะบรรจุผลิตภัณฑ์ที่เลิกใช้แล้ว สิ่งเหล่านี้เป็น “ขยะ” ที่ไม่เป็นที่ต้องการและต้องมีการกำจัดอย่างถูกวิธี โดยขยะที่เกิดจากการบริโภคของคนในชุมชนนั้น มีทั้งขยะที่เป็นอันตราย และขยะที่ไม่เป็นอันตราย ซึ่งสามารถจำแนกได้ ดังนี้

1) ขยะไม่เป็นอันตราย ได้แก่ ขยะเปียก เช่น เศษอาหาร เศษพืชผัก เศษผลไม้ อินทรีย์วัตถุที่ย่อยสลายได้ง่าย และขยะแห้ง เช่น เศษกระดาษ เศษผ้า แก้ว โลหะ ไม้ ยาง และพลาสติก เป็นต้น ขยะประเภทนี้มีทั้งกำจัดได้โดยการเผา และที่เผาไม่ได้บางส่วนก็สามารถ คัดเลือกนำกลับมาใช้ประโยชน์ได้อีก

สำหรับวิธีการกำจัดขยะที่ไม่เป็นอันตราย ดังกล่าวนี้อยู่ด้วยกันหลายวิธี เช่น การย่อยสลายตามกระบวนการธรรมชาติหรือการหมักปุ๋ย การเผา การนำไปเป็นอาหารสัตว์ การนำกลับมาใช้ใหม่ การฝังกลบอย่างถูกหลักสุขาภิบาล

2) ขยะอันตราย เป็นประเภทขยะที่ต้องมีวิธีการกำจัดเป็นพิเศษ เนื่องจากขยะประเภทนี้มีส่วนประกอบของสารเคมีที่เป็นอันตราย หากกำจัดไม่ถูกวิธีจะก่อให้เกิดปัญหาต่อสิ่งแวดล้อมและเป็นอันตรายต่อสิ่งมีชีวิต วิธีการกำจัดขยะอันตราย เช่น การทำลายฤทธิ์ด้วยวิธีเคมี-ฟิสิกส์ การทำละลายฤทธิ์ด้วยการเผาอุณหภูมิสูง การเผาในเตาเผาขยะอันตราย เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม พบว่า ในปัจจุบันการทิ้งขยะของคนในชุมชนจะไม่มีมาตรการคัดแยกก่อนที่จะนำมาทิ้ง สาเหตุที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การไม่รู้ว่าขยะประเภทใดที่จัดเป็นขยะไม่อันตราย และขยะประเภทใดที่เป็นขยะอันตราย ซึ่งการทิ้งขยะรวมกันโดยไม่มีการคัดแยก ทำให้ขยะเหล่านั้นถูกกำจัดรวมกันไป ส่งผลให้สารพิษจากขยะอันตรายปนเปื้อนสู่ดิน น้ำ และอากาศ ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนและสิ่งแวดล้อมทั้งทางตรง และทางอ้อม

นอกจากนี้ พบว่า มาตรการในการจัดการขยะอันตรายของภาครัฐยังขาดความชัดเจนไม่มี

ระเบียบ กฎหมาย หรือหลักเกณฑ์ใดกำหนดเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวไว้เป็นการเฉพาะ เป็นเหตุให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติโดยกฎหมายเกี่ยวข้องกับการจัดการขยะมีอยู่หลายฉบับ แต่ในส่วนของการจัดการขยะอันตรายจะเป็นการแฝงไว้ในกฎหมายอื่น เช่น

1) พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ถือเป็นกฎหมายหลักในการจัดการสิ่งแวดล้อม เพราะเป็นกฎหมายที่บัญญัติเกี่ยวกับเรื่องสิ่งแวดล้อมไว้โดยรวมในกรณีที่ไม่มีความบัญญัติไว้เกี่ยวกับเรื่องใดที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม

2) พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 เป็นกฎหมายที่กำหนดหลักการจำกัดสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยไว้ ดังนี้ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2546)

การกำจัดสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย

2.1) การกำจัดสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยในเขตราชการส่วนท้องถิ่นใด ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของราชการส่วนท้องถิ่นนั้น ในกรณีที่มีเหตุอันสมควร ราชการส่วนท้องถิ่นอาจมอบหมายให้บุคคลใดดำเนินการตามวรรคหนึ่งแทน ภายใต้การควบคุมดูแลของราชการส่วนท้องถิ่นหรืออาจอนุญาตให้บุคคลใดเป็นผู้ดำเนินการกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยตามมาตรา 19 ก็ได้ (มาตรา 18)

2.2) ห้ามมิให้ผู้ใดดำเนินการกิจการรับทำการเก็บ ขน หรือกำจัดสิ่งปฏิกูล หรือมูลฝอย โดยทำเป็นธุรกิจหรือโดยได้รับประโยชน์ตอบแทนด้วยการคิดค่าบริการ เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากเจ้าพนักงานท้องถิ่น (มาตรา 19)

2.3) เพื่อประโยชน์ในการรักษาความสะอาดและการจัดระเบียบในการเก็บ ขน หรือ

กำจัดสิ่งปฏิภูลหรือมูลฝอย ให้ราชการส่วนท้องถิ่น มีอำนาจออกข้อกำหนดของท้องถิ่น (มาตรา 20) ต่อไปนี้

ก. ห้ามการถ่ายเท ทิ้ง หรือทำให้ มีขึ้นในที่หรือทางสาธารณะ ซึ่งสิ่งปฏิภูล หรือมูล ฝอย นอกจากในที่ที่ราชการส่วนท้องถิ่นจัดไว้ให้

ข. กำหนดให้มีที่รองรับสิ่งปฏิภูล หรือมูลฝอย ตามที่ทางสาธารณะและสถานที่เอกชน

ค. กำหนดวิธีการเก็บ ขน และ กำจัดสิ่งปฏิภูลหรือมูลฝอยหรือให้เจ้าของหรือผู้ ครอบครองอาคารหรือสถานที่ใดๆ ปฏิบัติให้ถูกต้อง ด้วยสุขลักษณะตามสภาพ หรือลักษณะการใช้ อาคารหรือสถานที่นั้น ๆ

ง. กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการ ให้บริการของราชการส่วนท้องถิ่นในการเก็บและขน สิ่งปฏิภูล หรือมูลฝอยไม่เกินอัตราตามที่กำหนดใน กฎกระทรวง

จ. กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการ ให้บริการของราชการส่วนท้องถิ่นในการเก็บและขน สิ่งปฏิภูล หรือมูลฝอยไม่เกินอัตราตามที่กำหนดใน กฎกระทรวง

3) พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและ ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 บัญญัติเกี่ยวกับการรักษาความสะอาดในที่ สาธารณะ และสถานสาธารณะ โดยกล่าวถึงขยะมูล ฝอยโดยทั่วไปแต่ไม่ได้มีการกล่าวถึงขยะอันตราย โดยได้มีการกำหนดให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องอาศัย ฐานอำนาจตามกฎหมายฉบับนี้ ออกกฎหรือ ข้อบังคับข้อบัญญัติหรือประกาศได้

4) พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 บัญญัติเกี่ยวกับลักษณะของวัตถุอันตราย ค่อนข้างใกล้เคียงกับขยะอันตรายมากที่สุด เพราะ

ขยะอันตรายเป็นขยะที่มีส่วนประกอบของสาร อันตราย แต่อย่างไรก็ตามสาระสำคัญของกฎหมาย ฉบับนี้ จะเน้นในเรื่องของการเก็บ รวบรวมขนส่ง สารอันตราย

จากตัวอย่างของกฎหมายที่ กล่าวมา ข้างต้นจะเห็นได้ว่าเป็นเพียงกฎหมายหลัก ยังมีกฎ ข้อบังคับ ข้อบัญญัติต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจาก การศึกษา พบว่า กฎหมายเหล่านี้ได้บัญญัติไว้ เกี่ยวกับเรื่องขยะอย่างกว้างๆ โดยไม่ระบุชัดเจน เกี่ยวกับเรื่องของการกำจัดขยะอันตราย ซึ่งใน ปัจจุบันปัญหาขยะอันตรายนับเป็นปัญหาที่เพิ่ม ความรุนแรงมากขึ้นตามความเจริญของสังคมและ ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีโดยปัญหาที่เป็น ประเด็นหลัก คือ

1) การขาดความร่วมมือจากประชาชน ไม่ว่าจะเป็นการจ่ายค่าธรรมเนียมในการจัดการขยะ การทิ้งขยะให้เป็นที่ การคัดแยกขยะ

2) ประชาชนขาดความรู้และไม่สามารถ แยกประเภทได้ว่า ขยะประเภทใดเป็นขยะอันตราย และประเภทใดเป็นขยะที่ไม่อันตราย

3) วิธีการเก็บ ขน และกำจัดไม่สามารถ รองรับต่อปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้น

4) งบประมาณในการบริหารจัดการได้รับ ไม่เพียงพอ

5) ขาดการวางแผนร่วมกันระหว่างชุมชน ที่อาจเกิดประโยชน์จากการใช้เครื่องมืออุปกรณ์ และระบบกำจัดร่วมกัน

6) ไม่มีระเบียบและแนวปฏิบัติที่ชัดเจนใน การดำเนินงาน ตั้งแต่การคัดแยก การเก็บขน การ ขนส่งและการกำจัด รวมทั้งติดตามตรวจสอบ

จังหวัดชลบุรี เป็นอีกหนึ่งจังหวัดที่มีการ พัฒนาเขตนิคมอุตสาหกรรม และแหล่งท่องเที่ยว

มากยิ่งขึ้น ทำให้ประชากรหลังไหลเข้ามาอยู่อาศัย และท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก จึงเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาขยะ โดยเฉพาะจังหวัดชลบุรีที่มีเขตอุตสาหกรรม และแหล่งท่องเที่ยว อีกทั้งจำนวนประชากรแฝงเพิ่มมากขึ้นอย่างหนาแน่นในเขตอุตสาหกรรม ในการนี้เพื่อให้เกิดการศึกษาเกี่ยวกับขยะอันตรายมีความชัดเจน ผู้ศึกษาจึงเลือกศึกษาเฉพาะกรณีของการจัดการขยะอันตรายในชุมชนในเขตบางแสน จังหวัดชลบุรี โดยมุ่งศึกษาเฉพาะขยะอันตรายที่เกิดจากบ้านเรือนที่อยู่อาศัย และนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวชายหาดบางแสน เนื่องจากเป็นแหล่งเศรษฐกิจ แหล่งท่องเที่ยว จึงส่งผลให้มีประชากรเข้ามาอยู่อาศัยและท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดปัญหาหลายประการที่มาพร้อมกับการขยายตัวดังกล่าว ซึ่งทำให้เกิดของที่เหลือใช้ คือ ขยะ และนับวันจะมีมากยิ่งขึ้น ขึ้น ตามการขยายตัวของเศรษฐกิจ และการขยายตัวของจำนวนประชากรและชุมชน ส่งผลให้เกิดปัญหาในเรื่องการจัดเก็บและการทำลาย โดยเฉพาะในส่วนขององค์กรคัดแยกขยะ มูลฝอยที่ไม่เป็นอันตรายออกจากขยะอันตราย

ดังนั้น จึงจำเป็นต้องใช้วิธีการกำจัดด้วยวิธีพิเศษ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดสารที่มีพิษก่อให้เกิดอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม การกำจัดขยะโดยเลือกใช้วิธีการแบบใด จำเป็นที่จะต้องมีการคัดแยกอย่างถูกต้องเหมาะสม ซึ่งเมื่อมีการคัดแยกอย่างถูกต้องแล้ว จะเป็นการช่วยป้องกันไม่ให้เกิดอันตรายต่อสภาพแวดล้อม การกำหนดมาตรการในการป้องกันเป็นวิธีการที่จำเป็นต่อการดำเนินการดังกล่าว แต่อย่างไรก็ตามเพื่อให้มาตรการหรือนโยบายต่างๆ ที่กำหนดมีผลในการบังคับใช้จึงจำเป็นต้องกำหนดให้เป็นมาตรการทางกฎหมาย เพื่อให้เกิดผลบังคับใช้ในทางปฏิบัติเป็นกฎเกณฑ์ที่ประชาชนต้องถือ

ปฏิบัติ และการปฏิบัติจะต้องเป็นไปในแนวทางเดียวกันเพื่อจัดการของเสียอันตรายและนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อกำหนดมาตรการทางกฎหมายในการบังคับใช้เกี่ยวกับการจัดการ ขยะอันตราย
2. เพื่อกำหนดมาตรการในการป้องกันปัญหาขยะอันตราย โดยใช้ กระบวนการทางกฎหมาย

สมมุติฐานของการวิจัย

ตำบลแสนสุข จังหวัดชลบุรี เป็นแหล่งท่องเที่ยวมีประชากรที่ท่องเที่ยวและอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ด้วยเหตุนี้จึงมีปริมาณขยะตามแหล่งชุมชนมากตามไปด้วย โดยเฉพาะขยะอันตรายเป็นปัญหาสำคัญ ประการหนึ่งที่กำลังประสบอยู่ในชุมชนขณะนี้ โดยที่ยังไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการขยะอันตรายในชุมชนไว้โดยเฉพาะ มีเพียงกฎหมายอื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการขยะอันตรายซึ่งยังขาดสภาพบังคับ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเหล่านั้น และ กำหนดมาตรการรองรับเพื่อให้เกิดความชัดเจนยิ่งขึ้น และจะทำให้หน่วยงานที่มีหน้าที่ สามารถ นำไปใช้เป็นหลักการในการปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. มีกฎหมายที่ชัดเจนในการกำหนด มาตรการในการป้องกันขยะอันตราย
2. ประชาชนในชุมชนเกิดความตระหนัก ในการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะ อันตรายในชุมชน

ทบทวนวรรณกรรม

ปัญหาการจัดการขยะเป็นปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่สำคัญประการหนึ่งของประเทศไทย ซึ่งหากไม่มีการคัดแยกและกำจัดอย่างถูกวิธีจะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอนามัยของคนในชุมชน การแก้ไขปัญหาการจัดการขยะจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น หากไม่มีการกำหนดมาตรการและวิธีการที่เหมาะสมในการจัดการเรื่องดังกล่าวจะส่งผลให้เกิดปัญหาที่เพิ่มมากขึ้น และเพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว จึงขออธิบายถึงสภาพทั่วไปของขยะอันตราย ดังต่อไปนี้

1. ความหมายขยะของเสียอันตราย ความหมายของคำว่า ขยะอันตราย มีการบัญญัติและให้ความหมายไว้ในตำราและหนังสือหลายเล่ม ซึ่งการให้คำจำกัดความจะแตกต่างกันออกไป โดยความหมายและคำจำกัดความที่ได้มีการบัญญัติไว้ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ให้คำจำกัดความว่าของเสียอันตราย หมายถึง สารหรือวัตถุที่ไม่ใช่หรือใช้ไม่ได้ที่มีส่วนประกอบหรือเจือปนด้วยสารไวไฟ สารสกัด กร่อน สารพิษ สารที่สามารถชะล้างได้สาร กัมมันตรังสี และ/หรือสิ่งทำให้เกิดโรคซึ่งเกิดจากกิจกรรมต่างๆ เช่น อุตสาหกรรม ชุมชน เกษตรกรรม

ของเสียอันตราย หมายถึง ของเสียหรือสิ่งที่เจือปนด้วยของแข็ง หรือก๊าซที่มีความเข้มข้น หรือคุณสมบัติทางกายภาพ เคมีหรืออื่น ๆ ซึ่งอาจเป็นสาเหตุให้เกิดการ ตายหรือการเจ็บป่วย ทั้งที่รักษาได้และรักษาไม่ได้ตลอดจนทำให้เกิดหรือมีแนวโน้มที่จะทำให้เกิด อันตรายต่อสุขภาพ

อนามัยของมนุษย์และสิ่งแวดล้อม เมื่อไม่ได้มีการจัดการที่เหมาะสมในการ บำบัด เก็บกัก ขนส่งและกำจัด (ศิริกัลยา สุวจิตตานนท์ พัฒนา มูลพฤกษ์ และธำรงรัตน์มั่งเจริญ, 2541)

ขยะอันตราย หมายถึง ขยะที่สามารถก่อให้เกิดอันตรายต่อ มนุษย์สิ่งมีชีวิต สภาพแวดล้อม และจะต้องมีการกำจัดด้วยวิธีพิเศษ เช่น ถ่านไฟฉาย หลอดไฟ แบตเตอรี่ (ชนพรรณ สุนทร, 2548)

กองวิชาการและแผนงาน สำนักการศึกษา ความสะอาด กรุงเทพมหานคร ให้คำจำกัดความว่า ขยะพิษ คือ ขยะที่มีพิษในตัวเองหรือภาชนะใส่สารพิษที่ทำให้ พิษตกค้างอยู่ในสิ่งแวดล้อม และย้อนคืนสู่เรา ขยะพิษ ได้แก่ หลอดไฟ หลอดฟลูออเรสเซนต์ ภาชนะใส่น้ำยาทำความสะอาดต่าง ๆ ภาชนะใส่น้ำมันเครื่อง ภาชนะใส่น้ำมันเบรค ภาชนะใส่น้ำยารักษาเนื้อไม้ น้ำยาขัดเงา ภาชนะบรรจุกาก ครอบงาสีทาบ้าน ครอบงาสินเนอร์ ภาชนะ ใส่ยาฆ่าแมลง ภาชนะบรรจุสารฆ่าวัชพืช ภาชนะใส่ปุ๋ยเคมี ยาหมดอายุ ถ่านไฟฉาย (กองวิชาการและแผนงาน, ม.ป.ป.)

จากตัวอย่างของความหมายคำว่า “ขยะอันตราย” ที่กล่าวมาข้างต้นนั้น จะเห็นได้ว่าการเรียกชื่อแตกต่างกัน แต่ความหมายของคำนั้นจะคล้ายๆ กัน ดังนั้น จากการประมวลและวิเคราะห์จากความหมายต่างๆ ที่ได้มีการกำหนดไว้จึงให้นิยามของคำว่า “ขยะอันตราย” ได้ว่า ขยะอันตราย หมายถึง สิ่งของหรือวัสดุที่ไม่ต้องการมีส่วนประกอบของสารวัตถุอันตราย เคมี หรือสารอื่น ๆ อันจะก่อให้เกิดอันตราย ซึ่งเป็นสาเหตุการเจ็บป่วยอย่างรุนแรง หรือก่อให้เกิดมลภาวะ พุพพลภาพ ทั้งนี้ในการศึกษาผู้ศึกษามุ่งศึกษา

เฉพาะขยะอันตรายที่เกิดจากชุมชนเฉพาะขยะอันตรายที่มีแหล่งกำเนิดจากบ้านเรือนที่อยู่อาศัยเท่านั้น

2. แหล่งกำเนิดของขยะอันตราย

แหล่งกำเนิดของเสียอันตรายอาจแบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ

2.1 อุตสาหกรรม เป็นแหล่งที่ก่อให้เกิดของเสียอันตรายมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับกิจกรรมอย่างอื่น แหล่งกำเนิดที่สำคัญ เช่น โรงงานชุบโลหะ โรงพิมพ์ โรงงานผลิตแบตเตอรี่ โรงงานฟอกหนัง เป็นต้น มักก่อให้เกิดของเสียเป็นกรดต่าง โลหะหนักและตัวทำละลาย ซึ่งโรงงานอุตสาหกรรมเป็นแหล่งที่มาของของเสียอันตรายที่สำคัญของประเทศ ในขบวนการผลิตทุกขั้นตอนย่อมก่อให้เกิดของเสียขึ้น

2.2 ภาคเกษตรกรรมเป็นแหล่งที่ก่อให้เกิดของเสียอันตรายในปริมาณที่มากเช่นกัน ของเสียอันตรายในภาคเกษตรกรรม ได้แก่ ยาปราบศัตรูพืช รวมทั้งภาชนะที่บรรจุยาปราบศัตรูพืชที่ใช้แล้วเหล่านี้ถูกทิ้งสู่สิ่งแวดล้อมโดยไม่ได้รับการกำจัดให้เหมาะสม และประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม สิ่งที่มีลึกลับเสี่ยงไม่ได้คือการใช้สารเคมีเกษตร เช่น ปุ๋ยเคมี สารกำจัดแมลง สารกำจัดวัชพืช เป็นต้น โดยที่บรรจุกฎหมายเคมีเกษตรที่เหลือจากการใช้ในไร่นาเหล่านี้จัดเป็นขยะอันตรายประเภทหนึ่ง ซึ่งถูกปล่อยทิ้งปะปนอยู่กับขยะทั่วไปจากบ้านเรือนและขยะอื่น ๆ (นลินี ศรีพวง, 2553)

2.3 บ้านเรือน ปัจจุบันการเพิ่มของประชากรและการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการดำเนินชีวิตก่อให้เกิดปริมาณของเสียอันตรายชนิดต่างๆ เพิ่มมากขึ้น มูลฝอยบางชนิดจากบ้านเรือนก็เป็นของเสียอันตรายได้ เช่น ถ่านไฟฉาย หลอด

ฟลูออเรสเซนต์ ซากเครื่องใช้ไฟฟ้า เครื่องสำอางที่เสื่อมคุณภาพ แบตเตอรี่ เป็นต้น ของเสียเหล่านี้มักจะทิ้งปะปนกับขยะมูลฝอยทั่วไป ทำให้ยากต่อการแยกและนำมากำจัดของเสียอันตรายจากบ้านเรือนจำนวนมากที่ประกอบด้วยวัตถุอันตรายเมื่อหมดอายุการใช้งานแล้ว

2.4 สถานพยาบาลเป็นแหล่งกำเนิดของมูลฝอยติดเชื้อที่ถือว่าเป็นของเสียอันตรายอย่างหนึ่ง เช่น อูจจาระ เลือด หนอง มูลฝอยติดเชื้อ เศษเนื้อเยื่อหรืออวัยวะของร่างกายที่เกิดจากผู้ป่วย อุปกรณ์ที่ใช้ในการรักษาผู้ป่วยตลอดจนเครื่องใช้ของผู้ป่วยและการรักษาพยาบาล รวมทั้งของเสียที่ปนเปื้อนสารกัมมันตรังสี สิ่งขับถ่ายของเหลวจากผู้ป่วย ของที่อยู่กับผู้ป่วย เช่น ผ้าพันแผล ผ้าก๊อต สาลี่ เป็นต้น

3. ความเป็นพิษของขยะอันตรายที่มาจากชุมชน

ขยะอันตรายที่มาจากชุมชนสามารถก่อให้เกิดอันตรายต่อคน สัตว์ พืช และสิ่งแวดล้อมได้ เนื่องจากขยะอันตรายที่มาจากชุมชนส่วนใหญ่ เช่น น้ำยาทำความสะอาดครัวเรือน น้ำมันเครื่อง ผลิตภัณฑ์เหล่านี้ประกอบไปด้วยสารเคมีที่เป็นอันตราย และมีความเป็นพิษ และยังสามารถเข้าสู่ร่างกายโดยผ่านทางระบบทางเดินอาหาร ระบบหายใจ และทางผิวหนังซึ่งสารเคมีที่เป็นส่วนประกอบ ของขยะอันตรายที่มาจากครัวเรือนมีดังนี้ (จิระฉัตร ศรีแสน, 2555)

3.1 ตะกั่ว (Lead) เป็นโลหะหนักที่เป็นพิษต่อร่างกายแม้จะได้รับในปริมาณน้อย โดยเฉพาะถ้าสะสมในร่างกายเป็นเวลานาน ผลกระทบขึ้นอยู่กับปริมาณและระยะเวลาการสัมผัส ซึ่งมีผลทั้งเฉียบพลันและเรื้อรัง ซึ่งพบได้ใน

ส่วนผสมในแผงวงจรไฟฟ้า แบตเตอรี่ ยาปราบศัตรูพืช ของเล่นเด็กที่ไม่ได้มาตรฐาน สีของหมึกพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ เครื่องสำอางที่ไม่ได้มาตรฐาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งของเด็กเล่นหลายประเภทที่มีการตรวจพบว่ามีตะกั่วปนเปื้อนอยู่สูงกว่าระดับปกติ

3.2 แคดเมียม (Cadmium) ใช้แคดเมียมในส่วนประกอบของวงจรไฟฟ้า ตัวต้านทานทางไฟฟ้า สารเคมีกำจัดเชื้อรา เป็นต้น การรับแคดเมียมเข้าสู่ร่างกายนั้นโดยมากจะได้รับเข้าทาง ระบบทางเดินอาหารและระบบทางเดินหายใจพิษที่เกิดจากการได้รับแคดเมียมอย่างฉับพลัน

3.3 ปรอท (Mercury) ถูกนำมาใช้ในผลิตภัณฑ์หลากหลาย เช่น หลอดไฟฟ้า สารในส่วนประกอบหลอดภาพโทรทัศน์ หม้อไอน้ำสวิตซ์อัตโนมัติสำหรับตัดไฟฟ้า สีสำหรับเครื่องปั้นดินเผา และสารกำจัดแมลงในการเกษตร สำหรับพิษของปรอทแบบเฉียบพลันจะทำให้ผู้รับเกิด อาการอาเจียน ท้องร่วงอย่างแรง อูจาระและปัสสาวะเป็นเลือด เป็นต้น

3.4 โครเมียม (Chromium) ถูกนำมาใช้ในอุตสาหกรรมชุบโลหะ ผลิตภัณฑ์ส่วนรถยนต์ อุตสาหกรรมผลิตสี การย้อมผ้า การฟอกหนัง เป็นต้น มนุษย์รับโครเมียมได้ทั้งทางหายใจ ระบบทางเดินอาหารและทางผิวหนัง พิษแบบเฉียบพลันเกิดจากการได้รับโครเมียมเข้าสู่ระบบทางเดินอาหารจะทำให้ผู้ที่ได้รับเกิดอาการอาเจียน คลื่นไส้ ไตวายและเสียชีวิตได้

3.5 สารหนู (Arsenic) เป็นสารประกอบในผลิตภัณฑ์แผงวงจรไฟฟ้าต่าง ๆ สารกำจัดศัตรูพืช เมื่อได้รับสารหนูเข้าสู่ร่างกายจะ

ส่งผลคือการทำลายระบบประสาท ผิวหนังและระบบย่อยอาหาร

4. หลักการจัดการของเสียอันตราย

การลดปริมาณของเสียมี 2 แนวทางสำคัญ คือ 1) การลดที่แหล่งกำเนิด (source reduction) และ 2) การเวียนมาใช้ใหม่ กรณีการลดของเสียอันตรายที่แหล่งกำเนิดนั้นอาจกระทำได้หลายวิธีการ เช่น 1) การเปลี่ยนผลิตภัณฑ์ ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนส่วนผสมของผลิตภัณฑ์ หรือเปลี่ยนส่วนประกอบบางชิ้นของผลิตภัณฑ์ นั้น 2) การเปลี่ยนวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต เช่น นำวัตถุดิบชนิดใหม่ที่ไม่ก่อให้เกิดมลพิษหรือเกิดมลพิษน้อยกว่าเดิมมาใช้แทนวัตถุดิบเดิม หรือยังคงใช้วัตถุดิบประเภทเดิมแต่เปลี่ยนเป็นชนิดที่มีความสะอาดมากกว่า และ 3) การเปลี่ยนกระบวนการผลิตเพื่อให้มีของเสียน้อยลงหรือไม่มีของเสียเลย ซึ่งรู้จักกันในนามเทคนิคการผลิตที่ สะอาด (clean technology) เป็นต้น ทั้งนี้การเปลี่ยนกระบวนการผลิตอาจทำได้โดยการเปลี่ยนหรือปรับปรุงขั้นตอนการผลิต เครื่องมืออุปกรณ์ หรือการติดตั้งอุปกรณ์ควบคุมการผลิตโดยอัตโนมัติ หรืออาจนำเอาเทคโนโลยีใหม่ทั้งหมดมาใช้ในการผลิตก็ได้ ส่วนการนำของเสียอันตรายจากการอุตสาหกรรมเวียนมาใช้ใหม่ต้องอยู่บนหลักการเดียวกับการลดปริมาณมูลฝอยจากชุมชน เช่น นำของเสียอันตรายไปผ่านกระบวนการผลิตเป็นสิ่งใหม่และนำมาใช้ใหม่ (recycle) หรือนำของเสียมาใช้ใหม่โดยไม่ผ่านกระบวนการดังกล่าวก็ได้ (reuse) หรืออาจสกัดบางส่วนของเสียอันตรายมาใช้ (reclaim) เป็นต้น (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2548)

การดำเนินการวิจัย

วิจัยฉบับนี้ เป็นการศึกษาแบบการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) นอกจากนั้นผู้ศึกษาได้สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ที่เกี่ยวข้องด้วย และรวบรวมค้นคว้าข้อมูลจากหนังสือ ตำราวิชาการ วารสาร บทความต่างๆ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมาตรการทางกฎหมายในการป้องกันขยะอันตราย

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า ปัญหาการจัดการขยะอันตรายเป็นปัญหาที่นับวันจะเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ อันเนื่องมาจากจำนวนประชากรที่เพิ่มมากขึ้น ความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีต่างๆ ขยะอันตรายมีหลายประเภททั้งขยะอันตรายจากบ้านเรือนที่อยู่อาศัย ขยะอันตรายจากโรงงานอุตสาหกรรม การประกอบพาณิชยกรรม สถานพยาบาล และการเกษตรกรรม ซึ่งขยะเหล่านี้จะต้องมีวิธีการในการจัดการที่แตกต่างจากขยะทั่วไป ในปัจจุบันพบว่ามีปริมาณขยะอันตรายเกิดขึ้นทั้งหมด 680,368 ตัน อย่างไรก็ตาม วิธีการในการแก้ไขปัญหา ดังกล่าวจึงควรเน้นที่การป้องกัน ซึ่งจากการศึกษาสามารถสรุปประเด็นในแต่ละด้านที่เกี่ยวข้องได้ ดังนี้

1. ด้านกฎหมาย จากการวิจัยในเรื่อง ของการจัดการขยะอันตรายยังไม่มีกฎหมายใดบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะคงมีแต่กฎหมายที่บัญญัติไว้เกี่ยวกับการจัดการขยะโดยทั่วไป โดยกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการนำมาศึกษาวิเคราะห์ จะแบ่งออกเป็นกฎหมายหลักและกฎหมายที่ใช้บังคับในส่วน of จังหวัดชลบุรี ได้แก่

1.1 กฎหมายหลักที่เกี่ยวข้อง มีดังนี้

1.1.1) พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 กฎหมายฉบับนี้ถือเป็นกฎหมายสิ่งแวดล้อมพื้นฐานหลักในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของประเทศ มีการกำหนดมาตรการในการจัดการสิ่งแวดล้อม ครอบคลุมในทุกด้าน มีองค์กรในการบังคับใช้กฎหมายทั้งในระดับส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และ ส่วนท้องถิ่น

1.1.2) พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 เป็นกฎหมายที่บัญญัติเกี่ยวกับเรื่องการรักษาความสะอาดในที่ สาธารณะ และสถานสาธารณะ เพื่อการรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง ซึ่งจะกล่าวถึงเฉพาะขยะทั่วไป

1.1.3) พระราชบัญญัติ การสาธารณสุข พ.ศ. 2535 เป็นกฎหมายที่คุ้มครองประชาชนด้านสุขลักษณะและการอนามัยสิ่งแวดล้อม ซึ่งครอบคลุมทั้งกิจกรรมและกิจการประเภทต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอนามัยของประชาชน กฎหมายฉบับนี้ได้มีการกล่าวไว้เฉพาะการจัดการขยะทั่วไป

1.2. กฎหมายที่เกี่ยวข้องในส่วน of จังหวัดชลบุรี

1.2.1 พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 บังคับให้จังหวัด และองค์การบริหารส่วนจังหวัด รวมทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บ จัดการ และกำจัดขยะอันตรายจากชุมชนอย่างถูกหลักสุขาภิบาล ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การจัดการมูล

พ.ศ. 2560 กำหนดแนวทางคัดแยก การขนส่ง และจัดเก็บมูลฝอย (รวมถึงขยะอันตราย) ตามหลักมาตรฐาน ซึ่งชลบุรีใช้อ้างอิงสำหรับร่วมมือกันระหว่างองค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล กฎหมายและมาตรการในระดับจังหวัดหรือท้องถิ่น

1.2.2 ระดับจังหวัด (องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี) องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี เป็นหน่วยงานหลักในการจัดการขยะอันตรายชุมชนร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 94 แห่ง ตามบันทึกข้อตกลง (MOU) ตรงตาม พ.ร.บ. กฎหมายระดับชาติเห็นผลชัดเจน เช่น เก็บรวมปี 64-66 ได้ 55.7 ตัน และปี 2567 รวบรวมได้ประมาณ 14 ตัน

1.2.3 เทศบาลเมืองแสนสุข มีเทศบัญญัติท้องถิ่นเรื่องการกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล โดยห้ามผู้ที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่เทศบาลทำการขนหรือค้ายขยะ ในปี พ.ศ.2566 ได้ตราเทศบัญญัติเทศบาลเมืองแสนสุขเรื่องควบคุมกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ พ.ศ. 2566 ซึ่งครอบคลุมธุรกิจที่ก่อให้เกิดของเสียอันตราย เช่น เกี่ยวกับสารเคมีหรือขยะอันตราย

2. ด้านแผนและนโยบาย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้กำหนดนโยบายในการจัดการ มูลฝอยระดับประเทศไว้ในแผนต่างๆ ดังนี้

2.1 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 - 2549) ได้กำหนดเป้าหมายของการจัดการขยะอันตรายไว้โดยมีเป้าหมายในการรวบรวม กำจัด และลดกากของเสียอันตรายจากอุตสาหกรรม และจากชุมชนให้เพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50 ของปริมาณของเสียอันตรายที่เกิดขึ้นทั้งหมด และได้กำหนดแนวทางการพัฒนา

เกี่ยวกับการจัดการขยะอันตรายไว้โดยเน้นการนำของเสียกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ กำหนดมาตรการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย กำหนดให้มีระบบเรียกคืนซากของเสียอันตราย ซากบรรจุภัณฑ์จากวัสดุเหลือใช้ ตลอดจนส่งเสริมการลงทุนด้านอุตสาหกรรมที่รองรับการนำของเสียกลับมาใช้ใหม่

2.2 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - 2554) กำหนดเป้าหมายไว้ว่าของเสียอันตรายจากชุมชนและอุตสาหกรรมต้องได้รับการกำจัดอย่างถูกต้องร้อยละ 80 ของปริมาณของเสียอันตรายที่เกิดขึ้นทั้งหมด มีระบบการเรียกคืนซากของเสียอันตรายจากผลิตภัณฑ์ใช้แล้วโดยผู้ผลิตและผู้นำเข้า และได้กำหนดแนวทางในการบริหารจัดการไว้โดยเน้นการเพิ่มประสิทธิภาพพลไกการจัดการขยะชุมชน ขยะอิเล็กทรอนิกส์ ของเสียอันตราย และขยะติดเชื้อ โดยสร้างแรงจูงใจทางเศรษฐกิจ การออกกฎหมายให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบต่อซากผลิตภัณฑ์ของตนเอง และการยกระดับขีดความสามารถและเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการกำจัดหรือบำบัดมลพิษขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.3 แผนการจัดการขยะมูลฝอยแห่งชาติ เป็นแผนที่เน้นการบริหารจัดการมูลฝอยชุมชนให้มีความถูกต้องตามหลักวิชาการอย่างเป็นระบบและครบวงจร เน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

2.4 แผนแม่บทการจัดการของเสียอันตรายชุมชน ออกโดยกรมควบคุมมลพิษ

2.5 แผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 5 (พ.ศ.2540 - 2544) มีการกำหนดวัตถุประสงค์ให้สามารถเก็บขนขยะ การกำจัดมูลฝอยติดเชื้อ และของเสีย อันตรายจากชุมชนอย่าง

ถูกสุขลักษณะ โดยมีเป้าหมายในการคัดแยกขยะอันตรายจากชุมชน อย่างน้อยร้อยละ 20 ของปริมาณขยะอันตรายทั้งหมด การรณรงค์ให้มีการคัดแยกขยะอันตรายจากขยะมูลฝอยทั่วไป

2.6 แผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2545 - 2549) มีการกล่าวไว้อย่างกว้างๆ เกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยในส่วน of มลพิษอันตรายได้กำหนดเป้าหมายในการแยกเก็บมูลฝอยอันตรายจากชุมชน โดยกำหนดให้เก็บได้ร้อยละ 20 ของปริมาณมูลฝอยอันตรายทั้งหมด

3. องค์การที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะอันตราย จากการวิจัย พบว่า มีหลายหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับเรื่องขยะอันตรายทั้งในระดับปฏิบัติและระดับนโยบาย ได้แก่

3.1 กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วยสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรมควบคุมมลพิษ กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม โดยมีหน้าที่รับผิดชอบด้านการวางแผนและการบังคับใช้กฎระเบียบเกี่ยวกับของเสียอันตราย ซึ่งรวมถึงของเสียอันตรายจากชุมชน

3.2 กระทรวงมหาดไทย ประกอบด้วย กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยมีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดเก็บขยะมูลฝอยจากชุมชนและทำความสะอาดในกรณีที่เกิดเหตุการณ์ฉุกเฉิน มีการรู้ไหลของสารอันตราย ดำเนินการประสานงานเกี่ยวกับการบริหารการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3.3 กระทรวงสาธารณสุข ได้แก่ กรมอนามัย โดยมีหน้าที่รับผิดชอบจัดการด้านสาธารณสุขอาชีวอนามัย และมีอำนาจในการควบคุมดูแลโรงพยาบาลทั่วประเทศ ตลอดจนการ

จัดเก็บค่าธรรมเนียมตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535

3.4 กระทรวงอุตสาหกรรม ได้แก่ กรมโรงงานอุตสาหกรรม มีหน้าที่ควบคุมการปฏิบัติงานการจัดการของเสียอันตรายจากสถานประกอบการอุตสาหกรรม กำกับดูแลการปฏิบัติตามกฎข้อบังคับของพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ซึ่งกำหนดและควบคุมของเสียอันตรายทุกชนิด

3.5 กระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่กำกับดูแลศึกษาอันตรายที่เกิดจากห้องปฏิบัติการของมหาวิทยาลัย

3.6 กระทรวงคมนาคม มีหน้าที่ควบคุมดูแลของเสียทางทะเล ซึ่งส่วนใหญ่เป็นน้ำมันหล่อลื่น และน้ำมันเชื้อเพลิงต่างๆ ที่เกิดจากกิจกรรมการขนส่งทางเรือและท่าเรือ

3.7 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีหน้าที่ควบคุมการใช้และเก็บสารกำจัดแมลงและสารกำจัดวัชพืชทางการเกษตร

4. การศึกษาวิจัยสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึก

การศึกษาวินิจฉัยสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึกได้มีการสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึกเพื่อสอบถามบุคคลกลุ่มเป้าหมาย 3 กลุ่ม คือ บ้าน คริวเรือน ผู้นำชุมชน และผู้บริหารของ จังหวัดชลบุรี ซึ่งในแต่ละกลุ่มสรุปได้ ดังนี้

4.1 การศึกษาวินิจฉัยข้อมูลเชิงลึกผู้ศึกษาได้สัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึก เพื่อสัมภาษณ์บ้าน คริวเรือน โดยผู้ศึกษาเลือกศึกษาเฉพาะชุมชนในเขต ตำบลแสนสุข อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี เป็นพื้นที่ในการศึกษาวินิจฉัยข้อมูลเชิงลึก จากการสัมภาษณ์ บ้าน คริวเรือน สรุปได้ว่าเป้าหมายส่วนใหญ่ไม่ทราบความรุ้กฎหมายเกี่ยวกับการจัดการขยะอันตราย และความจำเป็นในการนำ

กฎหมายมาบังคับใช้ในการจัดการขยะ ส่วนบ้านครัวเรือน คิดว่าควรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบัญญัติกฎหมายการจัดการขยะอันตรายมาบังคับใช้เป็นการเฉพาะ

4.2 สัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึกกับผู้นำชุมชน สรุปได้ว่าที่สอดคล้องกันว่าการให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับเรื่องขยะอันตรายเป็นสิ่งสำคัญ เพราะเมื่อประชาชนมีความรู้แล้วก็จะให้ความร่วมมือ ทั้งนี้ ภาครัฐจะต้องเข้ามามีส่วนสำคัญตั้งแต่เริ่มต้นในลักษณะรัฐร่วมกับชุมชน เมื่อดำเนินการไปได้ระยะหนึ่งแล้วก็ให้ชุมชนดำเนินการเอง โดยรัฐทำหน้าที่ในการกำกับดูแลและให้คำแนะนำ ส่วนการนำกฎหมายมาบังคับใช้นั้นก็เป็นเรื่องจำเป็น แต่ควรบังคับใช้กับหน่วยงานที่รับผิดชอบ

4.3 จากแบบสอบถามผู้บริหาร จังหวัดชลบุรี สรุปได้ว่า มีนโยบายในการดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องขยะอันตรายอย่างต่อเนื่องโดยเน้นในเรื่องการประชาสัมพันธ์ การรณรงค์ขอความร่วมมือจากประชาชน การสร้างจิตสำนึกให้กับประชาชน เพื่อให้เกิดความตระหนักและเห็นโทษของการนำขยะอันตรายทิ้งรวมกับขยะทั่วไปซึ่งจะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชน

อย่างไรก็ตาม การใช้อำนาจทางกฎหมายในการจัดการขยะอันตรายนั้นยังไม่มีกฎหมายมาบังคับใช้เฉพาะ แต่การใช้อำนาจในการจัดการเป็นการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 และหากมีการออกกฎหมายเกี่ยวกับเรื่องของการจัดการขยะอยากให้ครอบคลุมถึงเรื่องของการจัดการขยะอันตรายด้วยสำหรับหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดและองค์รปกครองส่วนท้องถิ่น เกี่ยวกับการจัดการขยะอันตรายนั้นจะมีหน้าที่เฉพาะในการเก็บ

รวบรวมและส่งให้สำนักสิ่งแวดล้อมไปดำเนินการกำจัดต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องการจัดการขยะอันตรายเห็นว่า การป้องกันเป็นเรื่องที่มีความสำคัญในทางที่จะไม่ให้เกิดปัญหา และเพื่อให้การกำหนดการป้องกันเกิดผลเป็น รูปธรรม จึงควรมีการกำหนดมาตรการทางกฎหมายมาบังคับใช้ในการจัดการขยะอันตราย ซึ่งควรมีการออกกฎหมายเฉพาะ หรือแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้มีเนื้อหาเน้นในเชิงการป้องกันมากขึ้นเพื่อให้สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง ดังนี้

1. การแก้ไขพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535 เป็นกฎหมายที่คุ้มครองประชาชนด้านสุขลักษณะและการอนามัยสิ่งแวดล้อม ซึ่งครอบคลุมทั้งกิจกรรมการกระทำทุกอย่าง และกิจการประเภทต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอนามัยของประชาชน โดยควรมีการแก้ไขในประเด็นหลักๆ ดังนี้

1.1 การแก้ไขเพิ่มเติม นิยามของคำว่า “ขยะอันตราย” ในพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535 เนื่องจากการเรียกชื่อขยะอันตรายในปัจจุบันมีการเรียกชื่อที่แตกต่างกัน เช่น ของเสียอันตราย ขยะพิษ มูลฝอยอันตราย เป็นต้น ประกอบกับในกฎหมายยังไม่มีการบัญญัติความหมายของคำว่าขยะอันตรายไว้ ดังนั้น จึงควรได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมความหมายของคำว่าขยะอันตรายไว้เพื่อให้เกิดความชัดเจน ซึ่งจากการศึกษาสามารถสรุปความหมายของคำว่าขยะอันตรายได้ คือ “ขยะอันตราย” หมายความว่า สิ่งของที่ถูกต้องหรือไม่เป็นที่ต้องการ ซึ่งสิ่งของที่ถูกต้องดังกล่าว

มีส่วนประกอบของสารอันตราย หรือวัตถุอันตราย เคมีภัณฑ์ หรือสารอื่นๆ อันสามารถก่อให้เกิดอันตราย ซึ่งเป็นสาเหตุหรือมีส่วนทำให้เกิดการตาย หรือการเจ็บป่วยอย่างรุนแรง หรือก่อให้เกิดมลภาวะทุพพลภาพ ตลอดจนอาจก่อให้เกิดอันตราย หรือมีแนวโน้มจะก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของมนุษย์หรือสิ่งแวดล้อมเมื่อไม่ได้รับการจัดการอย่างเหมาะสมทั้งในส่วนของการ บำบัด การเก็บกัก การขนส่ง การกำจัด หรืออื่น ๆ

1.2 การแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติ เกี่ยวกับการกำจัดสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยตาม ที่บัญญัติไว้ในมาตรา 18 มาตรา 19 และมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535 จาก การศึกษา พบว่าการกำจัดสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยเป็น ปัญหาที่นับวันจะเพิ่มความเสี่ยงมากขึ้นหากยังไม่ มีการกำจัดอย่างถูกวิธี โดยในส่วนบทบัญญัติตาม มาตรา 18 มาตรา 19 และมาตรา 20 เป็น บทบัญญัติที่เน้นในเรื่องของการรักษาความสะอาด มากกว่าที่จะเน้นในเรื่องของการจัดการขยะอย่าง เป็นระบบ ดังนั้นจึงควรได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมใน ประเด็นที่สำคัญ ดังนี้

1.2.1 การกำหนดให้ผู้ทิ้งขยะต้อง มีการคัดแยกขยะตามประเภทที่กำหนดไว้ก่อน นำมาทิ้ง รวมถึงการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องทำหน้าที่ในการเก็บ ขน และกำจัด ตามประเภทของขยะที่ผู้ทิ้งขยะได้มีการ คัดแยกไว้

1.2.2 การกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมในการเก็บขนขยะ ให้สอดคล้องกับการกำจัด ขยะ ทั้งนี้เนื่องจากการกำจัดขยะแต่ละประเภทมี วิธีการกำจัดที่แตกต่างกันทำให้การกำจัดขยะ ต้องใช้งบประมาณมาก ซึ่งการกำหนดอัตรา

ค่าธรรมเนียม ในการเก็บขนสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยได้ บัญญัติไว้ในมาตรา 20 ว่าจะต้องเป็นไปตามที่ กำหนดในกฎกระทรวง

ดังนั้น หากมีการแก้ไขมาตรา 20 เกี่ยวกับอัตราค่าธรรมเนียมในการเก็บขน สิ่งปฏิกูล และมูลฝอยโดยแยกตามประเภทของขยะที่จัดเก็บ แล้วจะส่งผลให้ต้องมีการแก้ไข กฎกระทรวงว่าด้วย อัตราค่าธรรมเนียมการให้บริการ เก็บ ขน และ กำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย และ อัตราค่าธรรมเนียม อื่น ๆ พ.ศ. 2545 ซึ่งออกโดยกระทรวงสาธารณสุข ด้วย

2. การออกกฎหมายบังคับใช้เป็นการ เฉพาะ เนื่องจากกฎหมายที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน ยังไม่มีกฎหมายฉบับใดที่ให้อำนาจเกี่ยวกับการ จัดการขยะอันตรายไว้ ดังนั้น จึงควรมีการออก กฎหมายเฉพาะมาบังคับใช้ โดยให้อำนาจองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถนำไปออกข้อบัญญัติ หรือข้อบังคับเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ดังนี้

2.1 การเรียกคืนซากบรรจุภัณฑ์ของ บริษัทผู้ผลิตและผู้นำเข้าจากประชาชน โดย กำหนดให้มีการจ่ายค่าตอบแทนให้กับประชาชนที่ นำผลิตภัณฑ์มาคืน ซึ่งจะเป็นการสร้างแรงจูงใจให้ ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเก็บและคัดแยก ขยะ

2.2 การกำหนดให้ผู้ประกอบการ รับผิดชอบต่อซากผลิตภัณฑ์ของตนเอง

2.3 การกำหนดให้ผู้ผลิตจะต้อง เลือกใช้สารอันตรายที่จะนำมาเป็นส่วนประกอบ ของสินค้าอย่างเหมาะสม โดยเน้นในเรื่องของการ เกิดอันตรายให้น้อยที่สุด และไม่เป็นพิษต่อ สิ่งแวดล้อม หรือสามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้

- 2.4 การกำหนดให้ผู้ผลิตสินค้าที่เป็น ได้มีการคัดแยกก่อนนำมาทิ้งได้อย่างถูกต้อง และ
ขยะอันตรายจะต้องเสียภาษีเพิ่มขึ้น สะดวกต่อพนักงานเก็บขยะในการเก็บขนขยะเพื่อ
2.5 การติดฉลากบนสินค้าเพื่อบ่งบอก นำไปกำจัดด้วย
ว่าสินค้านี้เป็นขยะอันตราย เพื่อประชาชนจะ

เอกสารอ้างอิง

- กองวิชาการและแผนงาน. (ม.ป.ป.) *คู่มือการลดปริมาณ มูลฝอยในชุมชน*. สำนักรักษาความสะอาด กรุงเทพมหานคร.
- จิระฉัตร ศรีแสน. (2555). ผลกระทบของโครเมียมและสารประกอบโครเมียมต่อสุขภาพและ สิ่งแวดล้อม. *วารสารกรมวิทยาศาสตร์บริการ*, 60(189), 10–13.
- ธนพรรณ สุนทร. (2548). เครื่องมือทางสังคม : การจัดการขยะชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อแก้ไขปัญหา ขยะชุมชน” *วารสารวิจัยสภาวะแวดล้อม*, 27(1), 47.
- นลินี ศรีพวง. (2553). *การจัดการขยะอุตสาหกรรม*. ศูนย์พัฒนาวิชาการอาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อม จังหวัด ระยอง: สำนักโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2546). *เอกสารการสอนชุดวิชา กฎหมายเกี่ยวกับสาธารณสุข สิ่งแวดล้อม และนิติเวชศาสตร์ หน่วยที่ 1–8*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมาธิราช.
- ศิริกัลยา สุวจิตตานนท์, พัฒนา มูลพฤกษ์ และธำรงรัตน์มั่งเจริญ. (2541) *การป้องกันและควบคุมมลพิษ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2548). *รายงานสถานการณ์คุณภาพ สิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2547*. กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ.